

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА

Котломанітова Г. О., Дух К. В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
gala.slavuta@gmail.com, karinkadukh1300@gmail.com*

Актуальність проблеми продиктована суперечністю між гостротою демографічних проблем, пов'язаних з падінням народжуваності, величезною кількістю сімей, що розпадаються, лавиноподібним збільшенням кількості дітей-сиріт при живих батьках, із зростанням кількості випадків жорстокого поводження з дитиною та нерозробленістю програм підготовки сім'ї, і в першу чергу молоді, до народження та виховання дитини. Молодь є головним людським ресурсом для відтворення, збереження та покращення кількісного та якісного показника населення України, та основним джерелом виховання та формування особистості майбутніх громадян незалежної України. Саме тому в останні роки активно розробляється сімейна та молодіжна політика держави, яка визначає механізми соціального захисту та підтримки молоді сім'ї, сімейного виховання, формування усвідомленого та відповідального батьківства як умови для гармонійного розвитку дитини.

Мета статті полягає в окресленні змісту підготовки майбутніх соціальних педагогів до формування усвідомленого батьківства.

Сутність батьківства, його структуру, види, природу походження, формування досліджували В. Кравець, О. Безпалько, І. Братусь, Л. Буніна, О. Лещенко, І. Кон, Р. Овчарова, М. Єрміхіна та ін.

На сьогодні є нагальною необхідністю соціально-педагогічної допомоги молодим батькам у формуванні усвідомленого батьківства, бо саме вони беруть на себе турботу про дітей і відіграють головну роль у їх вихованні та створенні умов для повноцінного розвитку особистості, що є основою попередження таких негативних явищ як: девіантна, делінквентна поведінка, бездоглядність та безпритульність неповнолітніх, соціальне сирітство тощо [2, с. 34].

Формування навичок усвідомленого батьківства – це процес систематичного свідомо здійснюваного впливу на свідомість людини, з метою забезпечення її нормального психічного, статевого розвитку, передачі наукових знань про стать людини, взаємини між людьми [4, с. 12].

На сьогодні вчені під змістом формування навичок усвідомленого батьківства розуміють систему знань про виконання батьківських функцій, культури взаємин між батьком і матір'ю, шлюб і сім'ю. Система знань про виконання батьківських функцій зорієнтована на загальнолюдські цінності, становить певний логічний взаємозв'язок різних дисциплінарних знань, які розширюються та поглиблюються з віком дитини. Зміст формування навичок усвідомленого батьківства ґрунтується на таких принципах, як об'єктивність, правдивість, науковість, опори на позитивне, національності, адресності, інформованості, послідовності, системності природності та принцип створення умов, сприятливих для формування навичок усвідомленого батьківства [2, с. 56].

У процесі підготовки майбутнього соціального педагога до виховної взаємодії з батьком дітей із неповних сімей для підвищення його психолого-педагогічної культури як вихователя важливими є наявність професійних знань як фундаментальної основи професійної майстерності майбутнього соціального педагога:

- загально-педагогічних (знання основ сімейного виховання, їх висвітлення в теорії і практиці родинних взаємин);
- етнопедагогічних (знання української родинної педагогіки, історико-логічної трансформації поглядів на природу культури міжособистісних взаємин у сім'ї);
- психолого-педагогічних (знання психофізіологічних особливостей розвитку дітей різних вікових груп, уявлення про індивідуальні властивості та емоційний розвиток особистості в сім'ї, сучасних технологій виховної діяльності батька / матері, зокрема підвищення рівня психолого-педагогічної культури батька з неповних сімей) [1, с. 50];
- соціально-педагогічних (знання сучасних соціально-педагогічних проблем сім'ї та дитинства, законодавчої бази щодо соціального захисту і підтримки неповних сімей щодо прав та обов'язків дітей і батьків);
- педагогічних умінь: гностичних (аналіз психолого-педагогічної й методичної літератури, вивчення перспективного педагогічного досвіду, оцінка виховних можливостей неповної сім'ї);
- проєктувальних (проєктування педагогічних цілей і завдань, методів і прийомів педагогічної взаємодії з батьком / матір'ю);

– конструктивних (методика побудови занять і виховних заходів із батьками дітей із неповних сімей) [4, с. 68];

– комунікативних (здатність налагоджувати педагогічно доцільні взаємини з батьком / матір'ю, підвищувати рівень культури сімейної взаємодії);

– координаційних (організувати взаємодію всіх членів неповної сім'ї на основі діалогу; допомогти батькові / матері й дитині з неповної сім'ї знайти й реалізувати себе; інформувати про можливі правові заходи захисту такої сім'ї; надати допомогу в сфері емоційно-психологічного здоров'я; формувати етично-правову стійкість членів неповної сім'ї) [2, с. 35].

Збагачення змісту підготовки майбутніх педагогів до супроводу дітей із неповних сімей передбачає охоплення і практичне застосування знань таких напрямів:

– сучасних тенденцій розвитку теорії і практики психолого-педагогічного супроводу дітей із неповних сімей;

– психолого-педагогічних моделей взаємин батька / матері і дітей, стилів батьківської поведінки;

– вікових особливостей розвитку дітей, проблем статево-рольової соціалізації дітей із неповних сімей [3, с. 94].

У сучасному суспільстві ми все більше маємо стійку тенденцію до безвідповідального, неусвідомленого батьківства, а особливо це стосується молодого покоління, яке є неготовим до виконання батьківських функцій та створення умов для повноцінного розвитку дитини. Саме тому формування усвідомленого батьківства є актуальною проблемою сьогодення та потребує поетапного, комплексного її вирішення.

І хоча в Україні останнім часом фахівцями соціальної сфери державних та громадських організацій реалізуються проекти, які спрямовані на формування навичок усвідомленого батьківства молоді, що дає змогу підготуватися до народження дитини, виховання дітей раннього віку, їхнього розвитку тощо, але вони носять ситуативний та неструктурований характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : навч.-метод. комплекс / за заг. ред. І. Звереві, Ж. Петрочко. Київ : Фенікс, 2007. 528 с.

2. Ковбас Б., Костів В. Родинна педагогіка : у 3-х т. Т. 2: Основи родинного виховання. Івано-Франківськ, 2006. 288 с.

3. Кравченко Т., Трубавіна І. Допомога батькам у вихованні дітей : метод. рекомендації для соц. працівників. Київ : Дежсоцслужба, 2005. 100 с.

4. Методичні матеріали з питань формування усвідомленого батьківства / за заг. ред. Г. Лактіонової. Київ : Держсоцслужба, Християнський дитячий фонд, 2006. 96 с.